

Pol da Timoti do Papia 1 Mandagit

But piso gen

Timoti ujun Yesu yolyol amin bulagi kinda. Ujun Lista kokup pap Galesia Provinskon amin kinda. Meni ujun Juda miyat kinda, anakwan datni ujun Grik amin kinda. Pol da Timoti abidaŋban kisi agek Piŋkop gen yaŋ teŋteŋok do pi agimal (Yabekbi kilaŋmi 16–20 ujudon koki). Timoti Epesas kokup papgwan paŋmuwukbi egipgwit dakon kila amin dagaŋakwan Pol da papia on mandaŋ iŋgut.

Papia on da mibiltok yosok ujun yaŋ: Amin diwari da miyat aminyo dakon nandaŋ gadatni paŋupbal ani yaŋ do Timoti kaŋ kimotjak do iyigit. Ujun amin dakon nandak nandakni ɻwakjwari tawit ujun yaŋ: On miktim dakon yo morap ujun tagi dima, do miyat aminyo egip egip abidok do nandaŋ ujun jaŋ diwari dima nok do gen teban yopgwit, ae miyat yo kisi dima pani do yansop aŋ yomgwit.

Gen madepsi kinda gat mandagit. Piŋkop gawak imim silip ujun kila tagisi ani, ae paŋmuwukbikon pi tagisi ani do mandagit. Ae niajen amin da paŋmuwukbi dakon kila amini egipni ae pi amini egipni ujun do mandagit.

Mibi do Pol da Timoti Yesu Kristo dakon pi amin tagisi egipjak, aŋek Yesu yolyol amin kaloj kaloj do ni aŋpak tagisi baŋ aŋyomjak ujun do mandagit.

Timoti iyi gat ae paŋmuwukbi gat kisi dakon aŋpak kilani tagisi asak
(*Kilaŋmi 1–6*)

1 ¹Nak Pol, Yesu Kristo dakon yabekbi kinda da on papia mandisat. Piŋkownin yokwikon baŋ timit timit aminin gat ae Yesu Kristo ujun nandaŋ teban tajeŋ jomjom aŋek ekwamaj ujun bamot da nak yabekbi pi aben dosi nayigimal. ^{2 a} Timoti, gak nandaŋ gadat asal do nak da gandabo gak monjinosi asal. On papia gak do mandaŋ gamisat. Piŋkop Dat ae Amin Taginin Yesu Kristo dakon bupmini gat ae but yawotni gat gagon tosak.

---

^a **1.2** Ya 16.1-3; Tit 1.4

Top gen morap do kaŋ kimotneŋ

³Nak Masadonia miktimon kiŋek gen gayigim uŋudeŋ aeno sigin gayisat. Gak Epesas kokupmon sigin egek miŋat aminyo Piŋkop gen yoyiŋ dekgaŋ amin di yoyiŋdet ani bisapmon top gen dima yoni do gen tebaisi yoyiki. ^{4 b}Ae babikni dakon binap gen gat ae babikni dakon mibili gat do dima yoni do tebaisi yoyiki. Gen uŋudeŋ da gen emat paŋalon asak. Uŋun da Piŋkop dakon pi dima jonikdak. Nandaŋ gadat aŋek Piŋkop dakon pi aripmi tagi anenj. ⁵Amin da notni do but dasi galak taŋ yominek egipni, mibili yaŋ do gen teban on yipmaŋdat. Amin nandaŋ gadat bamisi aŋek, ae burikon gwaljigi mini egek, ae butnikon da yokwi tagiyo dakon kokwin tagisi asak kaŋ, amin do but dasi galak taŋ yomyom aŋpak tagisi tosak. ⁶Amin diwari da uŋun aŋpak yopmanek gen isali baŋgin yanek ekwarj. ⁷Uŋun amin Piŋkop dakon gen teban yoyiŋdet ak do tagisi nandaŋ. Aŋek nin da bamisi yomaŋ yaŋ nandaŋ, mani gen yon dakon mibili dima nandaŋ pisaŋek yoŋ.

^{8 c}Nin nandamaŋ, gen teban Piŋkop da ni pi naŋ asak do nandagit uŋun asak kaŋ, gen teban uŋun yo tagisi kinda. ⁹Gen teban uŋun amin kilegi do dima tosok. Uŋun gen teban pabiŋ yopmaŋgaŋ amin, ae kwen wigik aŋ amin uŋun do tosok. Uŋun Piŋkop manji iminek yokwi aŋ amin, ae Piŋkop gawak im do dima galak taŋek Piŋkop dakon yo do yaŋba yokwi tok aŋ amin do tosok. Gen teban uŋun amin meŋ datni gat ae amin diwari gat dapba kimoŋgoŋ amin do tosok. ¹⁰Gen teban uŋun amin yumabi mibili mibili aŋ, ae wili da wili notni gat wam toŋ amin do tosok, ae amin kabo paŋkisibij paŋki oman monji egipni do moneŋ paŋ amin gat, ae top yoŋ amin gat, ae topmon da geni paŋteban aŋ amin gat uŋuden amin do tosok, ae Yesu yolyol dakon gen madep madep morap toŋ uŋun yapmaŋek aŋpak yokwi diwari aŋ amin uŋun kisi do tosok. ¹¹Gen bamisi uŋun Piŋkop da Gen Bin Tagisi yaŋ teŋteŋok abej do namgut uŋun. Piŋkop uŋun tilim madepnikon egisak. Uŋun aŋkisiŋ kimotneŋsi.

Piŋkop dakon bupmīni do Pol da ya yaŋ iyigit

^{12 d}Amin Taginin Yesu Kristo da tapmim naminek nak pini uŋun aripmi tagi abej yaŋ nandajek nak manjigit, do ya yaŋ iyisat. ^{13 e}Asi, nak kalip uwalon da jigilak aŋ iminek manji gen yaŋ imgum. Mani Piŋkop da bupmī nandaŋ namgut, nido yo nibaŋ agim uŋun dima nandaŋ Monji do dima nandaŋ gadaŋ imgum. ¹⁴Amin Taginin da nak do nandaŋ yawot wagil madepsi aŋ namgut. Aŋek Yesu Kristokon saŋbegim do aŋek

^b 1.4 1Ti 4.7; Tit 1.14   ^c 1.8 Ro 7.12,16   ^d 1.12 Ya 9.15; 1Ko 15.9-10; Gal 1.15-16

^e 1.13 Ya 8.3; 9.1-5

nandaŋ gadat aŋpak gat ae amin do but dasi galak taŋ yomyom aŋpak aben do nak aŋtagap agit.

¹⁵ Yesu Kristo yokwi pakpak amin timit do miktimon pigit. Gen ujун bamisi amin kisi da nandaŋek nandaŋ gadat tagi ani. Nak naga yokwi pakpak dakon mibiltok amin egipgum. ¹⁶ Mibili yaŋ do aŋek nak do bupmi nandagit. Miŋat aminyo nagon yo agit ujун kanek yaŋsi nandani: Yesu Kristo da yokwi pakpak amin do nandaŋ yawok yominek but tobil ani do bikkik madepsi yomisak. Yaŋ nandaŋek nandaŋ gadat imiŋek egip egip teban abidoni, mibili yaŋ do yokwi pakpak dakon mibiltok amin nak do bupmi nandagit. ¹⁷ Piŋkop ujун Kila Amin Madep toktok teban egisak. Ujун aripmi dima kimori, ae amin da aripmi dima kokogi. Ujун kalongin Piŋkop, do dagok dagogi mini man madepni gat ae tilim gulgwani gat taŋ aŋaj kikdisak. Ujун asi.

Timoti, gak aŋpak yokwi pabiŋ yop do pi tebaisi abi

¹⁸ Timoti, monjino, gak do kombi gen yawit, nak ujун do nandaŋek gak da yo abi ujун do gayikdisat. Kombi gen ujун da gak aŋteban aŋakwan aŋpak yokwi pabiŋ yop do emat abi. ¹⁹ Emat ujudon Yesu nandaŋ gadat imiŋ kimagek butgokon da yokwi tagiyo dakon kokwin tagisi aŋek egipbi. Amin diwari yokwi aman yaŋ nandaŋ mani yaŋkwok aba Piŋkop da pankilek asak do dima nandaŋ. Do nandaŋ gadatni tap wakga da yaŋ tipmon tidaŋek tuwil kwaj. ²⁰ ^fImenius gat Aleksanda gat da yaŋ abal nak da Sunduk da kisiron yopgum. Ujун nandak nandak kilegi timigek buŋon Piŋkop do gen yokwi dima yonjil do aŋek ujун agim.

Piŋkop da amin morap kisi paŋpulugosak do bisit iyineŋ

2 ¹ Yo madepsi abi do nandisat ujун yaŋ: gak da miŋat amin morap yoyiŋbi bisit mibili mibili aŋek Piŋkop ya yaŋ iyiniek amin morap kisi paŋpulugosak do bisit iyini. ² Kili amin madep gat ae kila amin morap diwari kisi paŋpulugosak do bisit ani. Yaŋ aŋek kanđo tayaŋgok egek butnin yawori taŋakwa Piŋkop dakon galaktok morap yolek telagisi egipneŋ. ³ Bisit yaŋ aŋej kaŋ ujун tagisi. Piŋkop Yokwikon Ban Timit Timit Aminin ujун da yaŋ aŋej do tagisi nandisak. ⁴ Ujун amin morap kisi yokwikon ban timikban gen bami nandaba pisoni do nandisak. ⁵ Nin nandamaŋ, Piŋkop kalonji dagin egisak, ae Piŋkop ae miŋat aminyo dakon binap amin kalonji dagin egisak, ujун amin Yesu Kristo. ⁶ ^hKristo miŋat amin morap yumaŋ nok do egip egipni parekgit. Yaŋ aŋakwan Piŋkop da bisap yiŋguronsi miŋat amin morap yokwikon ban timit do si nandisak yaŋsi noligit. ⁷ ⁱPiŋkop da nak iyi dakon geni yaŋ teŋterejok aben

^f 1.15 Lk 19.10   ^g 1.20 1Ko 5.5; 2Ti 4.14-15   ^h 2.6 Ro 3.29-30; Gal 1.4   ⁱ 2.7 Ya 9.15; Gal 2.7-8; 2Ti 1.11

do yabekbi pi namgut. Top dima yosot, bamisi yosot. Amin Ijwakijwari Kabikon kij yoyiñdet abo Kristo nandaj gadañ imirjek gen bami nandani do ajeñ pi ujuñ namgut.

⁸Nak wili kokupmi kokupmi ekwañ ujuñ telagi kisitni pañenagek bisit ani do nandisat. Butjap ae gen emari mini egek bisit ani do nandisat.

Pi tagisi da miñat dakon tilimni asak

⁹*j*Ae gen kinda ujuñ yañ: Miñat imal pak do kañ, giptimni tagi witjini ujuñ da aripmon gin pani, wili da pindak galaktok ani yanon da imal yumañ nogi wukwi bañ dima pani. Busuñ dangwani dima pañtilim ani, ae gol kindiriñyo bañ giptimji dima pañtilim ani. ¹⁰*k*Piñkop yolek gawak imisat yañ yon miñat pi tagisi mibili mibili ani. Ujuñ da tilimni bamisi asak.

¹¹ Miñat iyi do nandaba piñakwa gen dima yanek tayañgok egek Piñkop dakon gen timit do pi ani. ¹²*l*Nak miñat yopbo wili dakon mibiltok amin egek Piñkop dakon gen do yoyiñdet ani do dimasi nandisat. Mirak gin yopmañek egipni. ¹³*m*Nido, Piñkop Adam nañ mibiltok wasañek bujon Ip wasagit. ¹⁴*n*Ae Adam top gen do dima nandaj gadagit. Miñat da top gen nandaj gadajek yokwi agit. ¹⁵Mani miñat ujuñ monji tagi pañalani. Yañ ajeñ nandaj gadat ajeñ amin do but dasi galak tañ yomiñek ae telagi egek anpak tagisi ajeñ egipni. Ujuñ anpak morap yipmanj deri mini ani kañ, Piñkop da yokwikon bañ timitdisak.

Pañmuwukbi dakon kila amin anpak tagisi bañ ani

3 ¹*o*Gen on bamisi: amin kinda pañmuwukbi dakon kila amin kinda egipdosi nandisak kañ, ujuñ pi tagisi kinda nañ abidok do nandisak. ²*p*Kila amin ujuñ anpak kilegisi gin ajanakwan amin da gulusuñni kinda dima koni, ae miñat kalonji dakon eni egipjak, ae iyi dakon kila tagisi asak, ae nandaj kokwin tagisi ajeñ anpak tagisi bañgin asak, ae amin yutnikon kwa kilani tagi asak, ae yoyiñdet agakni ujuñ tagisi. ³Ujuñ pakbi teban nañek but upbal dima asak, ae emat pidokyo dima asak, yawori egisak, ae gen emat dima asak, ae monej timit do tek kindap dima asak. ⁴Ujuñ iyi dakon gwakni kila tagisi ajanakwan monji gwayoni da gawat gawaron da geni tagisi guramikgañ. ⁵Amin kinda iyi dakon gwakni kila tagi dima asak kañ, Piñkop dakon pañmuwukbi kabi dakon kila aripmi dima asak. ⁶Amin kinda Yesukon kaluk sanjbesak ujuñ da kila amin pi dima asak. Ujuñ iyi do nak amin madep kinda yañ nandajek kwen wigik aban Piñkop da Sunduk gen pikon yipgut, yañ gin gen pikon di yipban. ⁷*q*Amin ujuñ pañmuwukbikon dima sanjbewit

^j 2.9 1Pi 3.3-5   ^k 2.10 1Ti 5.10   ^l 2.12 1Ko 14.34   ^m 2.13 WW 2.7,21-22; 1Ko 11.8-9
ⁿ 2.14 2Ko 11.3; Gal 3.1-6   ^o 3.1 Ya 20.28   ^p 3.2-6 Tit 1.6-9   ^q 3.7 2Ko 8.21

amin da kaŋba amin tagisi asak uŋuden da kila amin man tagi abidosak. Kanŋba yokwi asak kaŋ, man yokwi paŋek Sunduk da paron yokwäldisak.

Paŋmuwukbi dakon pi amin aŋpak tagisi baŋ yolek ani

⁸ Paŋmuwukbi dakon pi amin uŋunyo kisi amin da kaŋba amin tagisi asak, ae gen bami gin yosok, ae pakbi teban naŋek but upbal dima asak, ae amin dakon yo morapni timit do but kindap dima pasak. ⁹ Uŋun butnogwan yo mini yaŋ nandajek nandaj gadat amar dakon gen bami morap Piŋkop da noligit uŋun tebaisi timikdak. ¹⁰ Mibiltok pini do paŋkilik pindatni. Pindakba pi tagi ani kaŋ, yopba paŋmuwukbi dakon pi amin tagi egipni.

¹¹ Miŋatniyo kisi amin da kaŋba miŋat tagisi asak, ae amin do yaŋba yokwi tok dima asak. Uŋun iyi dakon kila tagisi aŋek yo morap asak uŋun kilegisi gin asak.

¹² Paŋmuwukbi dakon pi amin uŋun miŋat kalonj dakon eni egipjak, ae iyi dakon gwakni kila tagisi asak. ¹³ Pi amin uŋun pi tagisi asak uŋun amin diwari da nandaba wukwan imdaŋ, ae Yesu Kristo nandaj gadaŋ imgwit uŋun do pasoli mini yaŋ teŋteŋok akdaŋ.

Piŋkop da gen bami nomansi noligit

¹⁴ Nak tepmisi abin dandak do nandisat, mani papiakon gen on ji do mandakerŋ kaŋ tagisi yaŋ nandisat. ¹⁵ Tepmi dima apberŋ kaŋ, ji gen on kaŋek Piŋkop dakon amin kab̄i nin aŋpak niaŋ baŋ aŋek egipneŋ uŋun nandani. Piŋkop dakon amin kab̄i nin Piŋkop egip egipmi toŋ dakon paŋmuwukbi kabini ekwamaŋ. Paŋmuwukbi uŋun gen bami joŋikban tebai tosak dakon gwak teban egisak. ¹⁶ ^sNin pakyasni nandamaŋ, nandaj gadatnin dakon mibili uŋun yo madepsi kinda. Uŋun kalip pasili tagit mani Piŋkop da aŋnoman agit. Gen bami noligit uŋun yan: Uŋun amin giptimsi paban amin da kawit, ae Telagi Wup da uŋun amin kilegisi yan noligit, ae aŋelo da kawit, ae amin da miktimi miktimi kiŋ geni yaŋ teŋteŋok awit, ae miktim amin da nandaj gadaŋ imgwit, ae uŋun Piŋkop da abidaŋ Kwen Kokup awigigit.

Top gen da miŋat amin dakon nandak nandakni paŋupbal akdisak

4 ¹Telagi Wup da yaŋsi yosok, bisap kinda don apdisak, uŋun bisapmon amin diwari nandaj gadatni witdal kikdaŋ, nido uŋun wup yokwi amin paŋkewalgaŋ uŋun dakon geni guramitdaŋ, ae koŋ dakon geni yoldaŋ. ²Jamba but amin da top gen baŋ miŋat aminyo yoyiŋdetdaŋ. Uŋun amin aŋpak yokwi aŋek mayagi dimasi nandaj. ³Uŋun amin da miŋat aminyo miŋat eyo dima ani, ae jap diwari dima

^r 3.11 Tit 2.3   ^s 3.16 Mk 16.19; Jn 1.14; Kol 1.23   ^t 4.3 WW 9.3; Ro 14.6; 1Ko 10.30-31

noni do gen teban yopmaŋ yomdaŋ. Mani Piŋkop nandaŋ gadan imiŋek geni bami nandaŋ amin da uŋun jap morap tímigek ya yaŋ iyinék tagi noni do wasagit.⁴ Yo morap Piŋkop da wasagit uŋun tagisi gín, do Piŋkop do ya yaŋ iyinék tímiteŋ kaj, pindatno yokwi díma ani.⁵ Piŋkop dakon gen gat ae bisitnin gat da uŋun jap morap paŋtelak asak.

Timoti uŋun Kristo dakon oman amin tagisi egipjak

⁶ Gak gen on Yesu yolyol amin notgoni do yobi kaj, gak Yesu Kristo dakon oman amin tagisi egipdisal. Ae gen bami nandaŋ gadamaŋ ae nandak nandak tagisi tímigek yolgamaŋ uŋun da gak tapmím madepsi gamdisak.⁷ Mani babik dakon morap gen Piŋkopmon da díma noman tawit, do uŋun gat ae gen morap amin da isal yoŋ uŋun gat manji yobi. Anejk Piŋkop dakon aŋpak tagisi yolek egip do tagap tok madepsi abi.⁸ Giptim artagap ak amaŋ uŋun da paŋpulugok madep díma asak, mani wupniŋ artagap amaŋ uŋun da paŋpulugok madepsi kínda asak, nido abisok ekwamaŋ ae don egip egip teban abidokdamaŋ uŋun kisi do paŋpulugok akdisak.⁹ Gen uŋun bamisi amin kisi da nandaŋek nandaŋ gadat tagi ani.¹⁰ Nin pi madepsi amaŋ nido Piŋkop egip egipmi toŋ da nin paŋpulugokdisak yaŋ nandaŋ teban tanjek jomjom anek ekwamaŋ. Piŋkop uŋun amin kisi yokwikon tímít tímít amini, ae nandaŋ gadan imaj amin uŋun baŋsi tímítdisak.

¹¹ Gak gen on miŋat aminyo yoyiŋ degek guramítini dosi yoyiki.
¹² ^wYum pindagaki amin da gak monji bilagi yaŋ gandaŋek díma nandaba piŋban gamni. Aŋpak tagisi aŋaki nandaŋ gadat amin da aŋpakgo baŋ pindagek yaŋ gin ani. Gen tagisi baŋ yoki, ae kilegisi egipbi, ae amin do but dasi galak tan yobi, ae nandaŋ gadat bamisi abi, ae Piŋkop da dabilon gwaljigi minisi egipbi.¹³ Egi wiŋi si apbeŋ bisapmon gak pi madepsi anek Piŋkop gen miŋat aminyo morapmi muwutnikon manjiŋ yobi, ae mibili yaŋ tenṭeŋaj yobi, ae Piŋkop dakon aŋpak do yoyiŋ dekgi.¹⁴ ^xPaŋmuwukbi dakon kila amin da kisitni kwengokon witjiaŋkwa amin kinda da gak do kombi gen yagit bisapmon Telagi Wup da but galak do tapmím gamgut uŋun yipbi díma yawotjak.¹⁵ Bisapmi bisapmi pi morapgo do kila tagisi abi. Pi madepsi aŋaki miŋat amin morap da pi agakgo si madep tosok yaŋ koni.¹⁶ Gaga dakon aŋpak ae yoyiŋdet agakgo do kila tagisi abi. Si teban tanjek sigin abi kaj, Piŋkop da gaga gat ae gengo nandaŋ amin gat kisi yokwikon baŋ tímítdisak.

Timoti miŋat aminyo naga dakon yawi diwat yaŋsi pindatjak

5 ¹Gak amin pelai gen tebai díma yoyiki. Datgo gen yaworikon da yoyiŋ paŋmilip asal, yaŋ gin gen yaworikon da yoyiŋ paŋmilip abi.

^u 4.7 1Ti 1.4   ^v 4.10 1Ti 2.3-4   ^w 4.12 Tit 2.15   ^x 4.14 2Ti 1.6

Ae gaga dakon padik padikgo do aŋpak niaŋ asal, monjɪ bulagi do yaŋ gin abi. ² Ae menjgo do aŋpak niaŋ aŋ yomisal, miŋat pelaŋ do yaŋ gin abi. Ae samingoni do aŋpak yokwi dima aŋ yomisal, miŋatjok bulagi do yaŋ gin aŋpak yokwi dima aŋyobi.

Namín da sakwabat kílani asak?

³ Sakwabat morap paŋpulugokni minisi ekwaŋ uŋun baŋ paŋpulugoni.

⁴ Mani sakwabat uŋun monjini dí toŋ bo ae uwani dí toŋ kaŋ, paŋpulugaŋbi Piŋkop da dabilon aŋpak madepsi kinda uŋun nandaŋ pisoni. Uŋun meŋi kílani tagisi aŋek meŋ datyo da kalip pi madep awit uŋun dakon gomani tagi sopni. Piŋkop da aŋpak uŋuden do tagisi nandisak.

⁵ Miŋat kinda sakwabat egek paŋpulugokni minisi egisak kaŋ, uŋun miŋat Piŋkop nandaŋ gadaj imiŋ kímagek Piŋkop da yo tagisi aŋ imjak do nandanek jomjom asak. Aŋek gıldari ae kalbi Piŋkop da aŋpulugosak do bísit asak. ⁶ Mani sakwabat kinda uŋun giptim dakon galaktok yoldak kaŋ, miŋat uŋun amin kimakbi yombem. ⁷ Do miŋat uŋun yoyiŋbi aŋpak tagisi baŋgiŋ aŋakwa amin da yaŋba yokwi tok dima aŋyomni. ⁸ Amin kinda iyi dakon yawi diwatni dima paŋpulugosak kaŋ, uŋun amin tagi dima. Mani amin kinda iyi dakon gwakni kílani tagi dima asak kaŋ, uŋun amin nandaŋ gadatni kili yipmaŋ dekgit, do amin yokwisi. Piŋkop dima nandaŋ imaŋ amin yapmaŋek uŋun wagil yokwisi.

⁹ Sakwabat dakon man silipmon, miŋat oden dakon man baŋgiŋ mandaki: Miŋat bílak 60 yapmaŋdak, ae eni kalouŋi dakon miŋatni egipgut uŋun dakon man baŋgiŋ mandaki. ¹⁰ Ae pi tagisi mibili mibili agit dakon man bini taŋ yomaŋ uŋun dakon man baŋgiŋ mandaki. Nak pi tagisi oden do yosot: Gwakni kila tagisi agit, ae amin kokup ḥywakiwaríkon da apba kílani aŋek paŋpulugagıt, ae paŋmuwukbi dakon kandap pakbi baŋ sugagit, ae jigikon ekwaŋ amin paŋpulugagıt, ae pi tagisi diwari agit. Gak miŋat uŋuden dakon man baŋgiŋ mandaki.

¹¹ Mani miŋatjok sakwabat dakon man dima mandaki. Nido giptimni dakon galaktok yolek burikon da miŋat eyo kaluk aeni ak do nandaŋ bisapmon Kristo manji imaŋ. ¹² Aŋek yaŋ teban tok awit uŋun yapmanganj, do gulusujni taŋ yomisak. ¹³ ^yAe uŋun gin dima, kuraktok aŋpak timigek yut diwaríkon agi agi aŋ. Ae kuraktok aŋpak gin dima, amin diwari da yo aŋ uŋun dakon geni nandak do galagi nandaŋ. Aŋek gen morapmí dima yogogi yon. ¹⁴ ^zDo miŋatjok sakwabat egipni uŋun amin paŋek monjɪ paŋalarék yutni kila ani do nandisat. Yaŋ ani kaŋ, uwal da aŋpakni tagisi uŋun kaŋek gen yokwi aripmi dima yaŋ imni. ¹⁵ Disi nandaŋ, miŋatjok sakwabat diwari kosit kilegi kili yipmaŋ dekwti da Sunduk yolgaŋ.

^y 5.13 2Tes 3.11   ^z 5.14 1Ko 7.9

¹⁶Kristo nandaŋ gadaŋ imisak miŋat kinda da yutgwan miŋat diwari sakwabat ekwaŋ kaŋ, miŋat uŋun da iyı kilani asak. Yaŋ aŋakwan paŋmuwukbi miŋat aminyo diwari da kilani ak do jigi dima pani, ae sakwabat morap paŋpulugokni minisi ekwaŋ uŋun baŋ kilani tagi ani.

Kila amin pi tagi aŋ uŋun kilani tagisi ani

¹⁷Ji kila amin pi tagisi aŋ amin man madep yomiŋek tagisi yumaj noni. Mibiltoksi yomni amin uŋun: Piŋkop gen yaŋ teŋteŋok aŋ amin gat, ae Piŋkop gen yoyiŋdet aŋ amin. ¹⁸^aYaŋsi ani, nido Piŋkop gen papia da yaŋ yosok.

“Ji bulmakau wit gip golek do bamaŋ misiŋikgaŋ bisapmon jap noni do gen kagani dima sopni.”

Ae kinda yaŋ yosok:

“Pi amin yumaŋ nogini aripmi tagi timitjak.”

¹⁹^bAmin kinda da kila amin kinda do suŋ kinda ak yaŋ yosak kaŋ, geni do mırak dima yopbi. Mani bamori bo kapbi da gen uŋuden yaŋba kaŋ, geni tagi nandaki. ²⁰^cAe kila amin kinda yokwi asak kaŋ, paŋmuwukbi morap da dabilon aŋmiliŋ abi, aŋaki diwari pasol pasol timitni.

Timoti iyı dakon aŋpak kaŋ kimotjak

²¹Piŋkop ae Yesu Kristo ae Piŋkop dakon aŋelo kabı da dabilon noman yaŋsi gayisat, gen morap on gayisat uŋun yol kimagek pi abi. Aŋek amin kisikon aŋpak tilak kalonjikon da pi abi.

²²Piŋkop dakon pi asak do gak amin kinda da kwenon kisitgo tepmisi wutjik do dima nandaki. Amin diwari dakon yokwi da gagon di teganjbam. Gak gaga do kila tagisi aŋek Piŋkop da dabilon gwaljigı minisi egipbi.

²³Gak pakbisigin dima noki. Butgo aŋpulugosak ae sot uŋun toktogı noman tarŋ gamisak uŋun mudosak do wain disok kisi noki.

²⁴Amin diwari dakon yokwini uŋun nomansi toŋ. Ae amin da nandaŋ, Piŋkop da uŋun amin gen pikon yopmajek kobogi yokwi yomdisak. Mani amin diwari yokwini pasılı toŋ, ae don noman tokdaŋ. ²⁵Uŋudeŋ gin, amin diwari aŋpakni tagisi noman gin toŋ. Mani, amin diwari aŋpakni tagisi uŋun noman dima toŋ, uŋun don noman tokdaŋ.

Oman monji aŋpak tagisi bangin ani

6 ¹^dYesu yolyol amin morap amin diwari dakon oman amini ekwaŋ, madepni man madep yomiŋek piŋbini egipni. Yaŋ aba amin da Piŋkop dakon man ae paŋmuwukbi nin dakon nandaŋ gadat do yaŋba yokwi tok dima ani. ²^eAe oman amin kinda dakon madepni uŋun nandaŋ

^a 5.18 GT 25.4; Mt 10.10; 1Ko 9.9   ^b 5.19 2Ko 13.1   ^c 5.20 Ep 5.11   ^d 6.1 Ep 6.5

^e 6.2 Plm 16

gadat amin kinda kaŋ, oman amin ujun “notno gin do geni tagi abiŋ yipberj” yaŋ dī nandaban. Dīma, ujun yaŋsi nandisak, “Amin ujun Yesu yolyol amin kinda, do pini aŋ iminjek but dasi galak taŋ ibenj” yaŋ nandisak. Anjawan nandak nandak uŋuden da aŋtagap aban pi tagisi akdisak.

Moneŋ dakon galagi uŋun yokwi dakon mibili

Gak bisapmi bisapmi miŋat aminyo aŋpak kilegi baŋ ani do yoyiŋ dekgi, aŋek aŋpak gayigim ujun ani dosi yoyiki. ^{3f}Amin Taginin Yesu Kristo dakon gen da Piŋkop dakon aŋpak do niyiŋ dekdak. Amin kinda gen uŋun yipmaŋ miŋat aminyo gen ɣwakjwari Yesu dakon geni kilegi yombem kinda naŋ dīma yoyiŋdetjak kaŋ, ⁴yaŋ nandaneŋ, uŋun amin kwen wigik asak, ae nandak nandakni minisi. Uŋun gen emat aŋek gen dakon mibili do notni pabiŋ yop do pi asak. Yaŋ aŋek yo yaŋ paŋalon asak: tagisi ekwaŋ amin do nandaba yokwi tok, ae emat, ae yaŋba yokwi tok, ae amin diwarí do but giman nandajek nandaba yokwi tok. ^{5g}Ae bisapmi bisapmi gen emat aŋekwaŋ. Amin aŋpak uŋuden aŋ uŋun nandak nandakni wagilsi upbal tawit, ae gen bamisok kinda dīma nandaj. Uŋun Piŋkop dakon aŋpak do yo morap timit timit kosit kinda yaŋ nandaj.

^{6h}Mani, amin kinda Piŋkop yolek yo kabini do nandaban aripmi taŋ namaŋ yaŋ nandisak kaŋ, uŋun amin yo bamisi timikdak. ⁷ⁱNin nandamaŋ, meŋ da paŋalaŋban miktimon altagimaŋ bisapmon yo kinda dīma abidaŋek apgumaŋ. Ae miktim yipmaŋ detneŋ bisapmon yo dī dīma timigek kikdamaj. ⁸Yaŋdo, jap imalyonin dī taŋ nimni kaŋ, “uŋun aripninon” yaŋ yoneŋ. ⁹Mani, moneŋ morapmi timit do nandaj amin, kilap da paron yokwalgaŋ da arip, paŋkewal da altaŋ yomiŋek timitdisak. Uŋun nandaj kokwini tagi dīma amin da but sulugik morapmi aŋek uŋun da obisi paŋiŋtok akdisak. Yaŋ aŋek wagilsi tasik taŋ mudokdanj. ^{10j}Moneŋ do galagi nandak nandak uŋun yokwi morap dakon mibili. Amin diwarí moneŋ do galak tawit, uŋun da ilikban nandaj gadatni yipmaŋ dekgwit aŋek jigi morapmi paŋek bupmisi nandaj.

Gak tebaisi kiŋek egip egip teban abidoki

^{11k}Mani, gak Piŋkop dakon amin egisal, do aŋpak yokwi uŋuden morap yopmaŋ degek pasal kiki. Pi tebai aŋek yo oden baŋ timikgi: aŋpak kilegi, ae Piŋkop dakon aŋpak, ae nandaj gadat, ae amin do but dasi galak taŋ yomyom aŋpak, ae tebaisi agek jigi morapmi paŋek bupmisi nandaj.

^f 6.3 Gal 1.6-9   ^g 6.5 2Ti 3.8; 4.4; Tit 1.14   ^h 6.6 Pil 4.11-12; 1Ti 4.8; Ibr 13.5

ⁱ 6.7 Jop 1.21   ^j 6.10 Ep 5.5   ^k 6.11 2Ti 2.22

amin do yo yawori aŋ yomyom aŋpak. ¹²^lKristo nandaj gadaŋ imisak amin uŋun napbi gwapbokon kisak. Do gak napbi gwapbo tagisi uŋudon tebaisi kiŋek egip egip teban abidoki. Tebai agek nandaj gadatgo amin morapmi da dabilon yaŋ tențeŋagil bisapmon, Piŋkop da egip egip abidoki do kili yaŋ gamgut. ¹³^mPiŋkop yo morap kisi do egip egip yomisak uŋun da dabilon, ae Yesu Kristo Pontias Pailat da iŋamon tebaisi agek gen bami yagit uŋun da dabilon nak tebaisi yaŋ gayisat, ¹⁴gak gen abidagil uŋun guramik kimagek amin da yanba yokwi tok aŋ gamni da aripmon yo kinda dima abi. Tebaisi guramik kimagaki wigi Amin Taginin Yesu Kristo da noman altosak bisapmon wugisak. ¹⁵ⁿUŋun Piŋkop da bisap yiŋput uŋudon altokdisak. Piŋkop uŋun aŋkisiŋ kimotneŋsi. Uŋun kalon dagin yo morap kila asak. Uŋun kila amin madep morap dakon Kila Amin Madepni, ae amin tagi morap dakon Amin Tagini. ¹⁶Uŋun kalon dagin dima kimokdok, uŋun tențeŋi madepmon egisak, ae nin uŋun da kapmatjok aripmi dima kikigi. Amin kinda da dima kagıt, ae kinda da dima kokogi. Man madepni ae tapmim madepni uŋun bisap dagok dagogı mini taŋ imdisak teban. Uŋun asi.

**Yoni morapmi amin Piŋkop nandaj gadaŋ imiŋek
mijat aminyo diwari paŋpulugoni**

¹⁷^oYoni morapmi amin on miktimon ekwaŋ yoyiŋbi iyi dakon man dima pawigini. Ae yo morapni tepmi bisal kigi do nandaj gadat dima ani. Uŋun Piŋkop dosi nandaj gadaŋ imni. Uŋun Piŋkop da nin da kisik kisik aŋej do yo tagisi morapmi nimisak. ¹⁸Yoyiŋbi aŋpak tagisi morapmi aŋek yo do wadak wadak aŋ amin do yo morapmi yomni. Yonin bami uŋun amin do yo tagisi aŋ yomyom aŋpak uŋun yaŋ nandani. ¹⁹^pYaŋ ani kaŋ, iyi don paŋpulugoni dakon yoni morapmi paŋmuwtudaj, ae uŋun yoni morapmi tebai tokdaŋ. Aŋek egip egip bamisi abidokdaŋ.

Timoti pini do kila tagisi asak

²⁰Timoti, Piŋkop da pi uŋun gamgut uŋun kila tagisi aŋ kimokgi. Gen mibili mibili Piŋkop dakon galaktok dima yolyoli yoŋ amin, uŋun amin gat dima egipbi. Ae amin nandak nandaknин тоŋ yaŋ nandajek Piŋkop dakon gen bami aŋupbal aŋek gen yoŋ amin, uŋun da dubagikon egipbi. ²¹^qAmin diwari uŋudon nandak nandak yolek nandaj gadatni kili yipmaŋ dekgwit.

Piŋkop dakon nandaj yawot jikon tosak do bisit asat.

---

¹ **6.12** 1Ko 9.25-26; 2Ti 4.7   ^m **6.13** Jn 18.36-37   ⁿ **6.15** PA 17.14   ^o **6.17** Lk 12.20-21
^p **6.19** Mt 6.20   ^q **6.21** 1Ti 1.6; 2Ti 2.18